

KITEKINTÉS

A MEGISMERÉS MINT MOZGÓ ÉS VÁLTOZÓ RENDSZER

(Sípos Júlia beszélgetése Sándor Klárával, Kampis Györggyel és Pléh Csabával. A Kossuth Rádióban 1999. május 9-én elhangzott adás alapján.)

/Részlet/

Sípos Júlia: Jó estét kívánok. „Csak a valóság pojcái kérdezik folyton, hogy mi az, ami tényleg megesett. A szellem emberét a lehetőségek varázsa vonzza.” Eörsi István gondolatát Kampis György tanulmányának mottójaként fedeztem fel. A tanulmánykötet a *Pszichológiai Szemle Könyvtár* sorozatában jelent meg, és egy tudományos tanácskozás anyagát foglalja össze. A kötet címe *Megismeréstudomány és mesterséges intelligencia*. Azt hiszem, rögtön tisztázásra szorul, mi a megismeréstudomány. Valamikor a 90-es évek elején ismerték fel a tudósok, hogy a megismerés sok egymásra épülő, egymásra igényt tartó tudományterület tárgya. A megismeréstudomány, vagyis a kognitív tudomány a megismerést irányító belső modellek kérdésével foglalkozik. Megpróbálja közös szemlélettel összefogni a számítástechnika, a neurobiológia, a pszichológia, a filozófia, az antropológia és még számos más tudományterület eredményeit. A mai műsorból néhány kérdés, illetve gondolat: megismerő lény-e az ember, miért természetes állapot a változás, illetve az átmenetiség. Egy furcsa elmentmondás: a specializálódó világban polihistorokra lenne szükség. Avagy: csak úgy tudunk kitörni, ha megosztjuk tudásunkat. Sándor Klárával, Kampis Györggyel és Pléh Csabával beszélgetünk a megismeréstudomány tudományfilozófiájáról. Először Kampis György tudományfilozófus.

Kampis György: Azt hiszem, hogy maga nagyon jóindulatúan fogalmaz, amikor a megismeréstudományt a tudományfilozófiával kapcsolja össze. Én úgy látom, hogy valóban van ilyen összekapcsolódás, de talán érdemes hangsúlyozni, hogy nagyon kevesen vannak egyelőre azok, akik az érintett szakmákon belül ezt a kapcsolatot olyan természetesnek gondolják, mint ahogy ez itt előjön. Ez az idegenkedés 20. századi hagyományokra vezethető vissza, úgy értem, hogy a századnak elsősorban az első felére, ahol főleg a fragmentáció jegyében folytak a tudományos kutatások. A néhány nagy integratív próbálkozás, amivel a tudományfilozófia kapcsán találkozni lehetett, nagyon sikertelen volt, és utólag úgy tűnik, hogy világos módon kudarcra volt ítélve. A megismeréstudomány valóban egy ígéretes új, átfogó szemléletet vagy inkább szemléleti keretet szolgáltat az ilyesfajta, tényleg a tudományok határait lebontó, ezeken átnyúló, interdiszciplináris vagy transzdiszciplináris kutatásoknak, amelyek az elme megértésén keresztül a tudományok egységét is helyre tudják állítani.

Pléh Csaba: Ennek egyik oldala az, amit Kampis György hangsúlyoz, tehát hogy a tudományok egységét emelik ki. Egy másik oldala, hogy az emberi gondolkodás egységét is [...]